

nam & si in tempore anteriori, in quo infinitum supponere possumus, præscriptio niti possit, cum tamen perleges Regias certa sit præscripta forma ad probandam immemoriam in tempore, nempe posteriori, quadragenario de visu; & in anteriori, de auditu; in eo debemus præscriptionem omni obstaculo, & actu prorsus contrario, immunem reddere; alioquin immemorialis corrui: quo argumento, ita firmiter observat Joan. Gar. de nobilitate, glo. 12. numer. 79. & lib. 1. de expensis, cap. 9. num. 34. & pluries in hoc Senatu, ita æstimari vidi, & in hanc partem inclinavit Molina (licet pro contraria à Gar. ubi supra notetur) dict. cap. 6. num. 47. ibi: Illud tamen, quod de interruptione dictum est, procedere non potest in tempore quadraginta annorum, in quo dicta lex 41. Tauri ad immemorialis præscriptionis probationem testes de visu deponentes, præcisè requirit; sique semper practicari solitum est.

28 Ista autem interruptio, sive civilis, sive naturalis, ut destruat præscriptionem, debet causari intra tempora ipsius, antequam compleatur; tunc enim eam enecat (ut communiter aiunt Interpretes) & extinguit, dum est in fieri; ex Abb. in c. fi. de præscript. Balboa, ubi sup. 2. part. 3. part. princip. q. 7. & id importat etymologia hujus verbi *interrumpere*, quod supponit jus nondum quæsitum, & perfectum; & ita actus interruptionis illud operatur, quod præscriptio cesset, & tempus antecedens cum subsequenti conjungi impediatur; Burfat. cons. 217. num. 5. vol. 2. Avend. in capitibus Prætorum, 2. par. c. 30. num. 13. Gutierrez. de jurament. cons. c. 1. 3. par. num. 84. & est necessarium, quod bona fides superveniat, & præscriptio initiatur, & perficiatur de novo; ut tradit ex communi Doctorum Covarr. in Regul. posses. 2. par. §. 12. num. 2. Post completam vero legitimam præscriptionem, & jus perfectum, & causatum, actus interruptionis, de per se, nihil operatur, ut in l. 1. §. fin. ff. de itinere actusque privato, & in l. 2. ff. eodem titu. ibi: Nec enim corrumpi, aut commutari, quod recte transactum est, superveniente delicto, potest. Et conducit ratio textus in l. si populus 46. ff. de administrat. tutor. quæ æquiparat usucapionem solutioni, ex qua omnis obligatio civilis, & naturalis

tollitur, ut in §. 1. Institut. quibus modis tollit. oblig. Et quia mala fides superveniens post jus acquisitum, nec jure poli, nec jure fori est considerabilis, ut observat Balbus 2. par. 3. partis princip. quæst. 9. & cum D. Thoma, quodlibeto 12. & 24. Conrado, Scoto, Palud. Majore, Adriano, Joanne de Medina. Dominico de Soto, Florentino, Covarr. tradit Joa. Garfia de nobilitate, glo. 6. num. 5.

Et inde provenit, quod jus causatum, & legitime perfectum, perpetuo durat, & vivit, nisi spatio 30. vel 40. annorum; actus contrarius exerceatur; d. l. sicut in rem, c. de præscript. 30. Nec ex actibus interruptionis, nisi tempore necessario postea subsequente, jus semel causatum extinguetur, Alex. cons. 193. vol. 2. num. 8. & 9. & cons. 133. vol. 5. & 6. Zasius consil. 19. lib. 1. n. 8. & 9. Sylvanus consil. 59. nu. 14. lib. 2. Chassaneus consil. 64. Guido Papæ decis. 487. Joann. Garfia dict. glo. 6. ex num. 25. ubi rem late prosequitur; & num. 32. distinguit inter actus permanentes, & momentaneos, & in istis, subdistinguit inter reiterabiles; ad quem (quia elegantissimè: & summa diligentia, quæstionem expedivit, ne ejus dicta transcribam) te remitto. Id in proposito concludens, quod cum jus pascuis acquisitum fuerit 30. vel 40. annis cum titulo, vel immemoriali præscriptione, actus interruptionis, nisi sequatur idem tempus, jus causatum non destruet, ut tradit Abb. in c. auditis, de præscript. numer. 10. & cons. 94. lib. 2. Philip. Francus in c. cum de beneficio, de præbendis, lib. 6. Ferreus cons. 102. n. .... Balbus 4. part. 4. par. q. 30. à num. 8. Sed fateor, quod difficillimè, aut penè impossibiliter poterit occurrere casus, in quo post causatum jus ex præscriptione immemoriali, vel etiam quadragenaria, possit dari actus interruptionis, & post eum alia ejusdem temporis contraria præscriptio. Sed hæc omnia deservient, ut metiamur præscriptionem post interruptionem, incipientem, quando jus pascui vel pacto, vel sententia, vel concessione, & quolibet alio titulo erat perfectum, & causatum, & interruptio usui opposita est.

Deinde, ut interruptionis caput hoc præcludamus, non possum reticere illius unicum actum sufficere, nec plures

plures desiderari, ut ait Baldus in l. fin. c. de servit. & aqua, in l. unica, 2. lectura, c. de usucapione transformanda; Natta cons. 524. n. 7. & cons. 523. n. 6. & 7. & cons. 136. num. 17. Sylvanus consil. 59. num. 14. Aymon. consilio 134. num. 19. & facit text. in l. 29. titul. 29. par. 3. ibi: *Destajase la ganancia*; & vulgò jactatur, quod plus operatur unicus actus ad interrumpendum, quam mille ad præscribendum, ut in Gloss. verb. *temporaria*; in regula, nemo, versic. *temporaria*, ff. de regulis juris, Innocentius in cap. auditis; de præscriptionibus, num. 11. Abb. numer. 13. & consil. 94. lib. 1. Et interruptionis istius probatio favorabilis est; adeo quod sufficit pro ea, dictum unius testis, cum juramento partis, ut ait Cardinalis cons. 108. peritur quædam sententia; quem sequitur Felinus in cap. illud, de præscriptionibus, num. 12. Balbus ubi supra, dicta 3. parte, 6. partis, quæstione 4. num. ultimo, Padilla in l. si aquam, num. 84. c. de servit. Et quod interruptione facta in possessione, fiat præjudicium quoad proprietatem, expressè deciditur in l. 65. Tauri, ubi omnes Interpretes, Covarr. in dicta regula, possessor, dicto §. 12. n. 8. Azevedo in d. l. 7. tit. 15. lib. 4. Recopil.

32 Testes verò deponentes de contradictione, seu interruptione præferri debent testibus, qui de patientia deponant; ut singulariter tenet Abb. Panormitan. in cap. auditis, de præscript. num. 14. Alexand. cons. 108. In causa, & lite, columna penul. volum. 2. quod est notabile, quia frequenter in probationibus, datur maxima controversia.

33 Hæc autem interruptio non potest causari ex actu nullo, Gloss. in cap. si tuarum 9. verbo, non putantes, de purgatione canonica, ibi: Et est hic argumentum, quod si aliquis vocetur ad extraordinarium iudicem, per hoc quod fit ibi, non interrumpitur præscriptio: ubi allegat in confirmationem, text. in l. si pater tuus, c. ne de statu defuncti, ubi Gloss. verbo, status, prosequitur latè Abbas Panormitanus omnino videndus in d. cap. illud, num. 14. Bald. in auth. offeratur, col. fin. c. de litis contestatione, & in l. edita, c. de edendo. Interruptio verò (ad instar præscriptionis) strictissima est: & quæ solum prodest interrumpenti, l.

intra quatuor, in principio, ff. de diversis, & temporalibus, præscript. l. fin. c. de duobus reis, ubi nocet correi non essent; Gloss. in verbo, innovata, in l. cum notissimi, §. immo, c. de præscrip. 30. vel 40. annor. quod in civili tantum interruptione, non verò in naturali, affirmat Menesius in l. si aquam, num. 83. c. de servit. & aqua. Et utrum per denunciationem factam colono, interrumpatur præscriptio quoad dominium? vide text. in cap. quoniam frequenter, §. quod si super rebus, ut lite non contestata, & in l. 2. c. ubi in rem actio; ubi Baldus.

CAPUT XXII.

An diviso pascuorum jure peti possit, & quomodo faciendum sit.

SUMMARIUM.

- 1 Communio mater est discordiæ, & frequenter plura jurgia solet excitare.
- 2 Diviso pascui, & communitatis dissolutio, an jure peti possit, proponitur disputandum.
- 3 Nullus in communiione perpetua stare cogitur: præsertim si ex ea sibi damnum resultet.
- 4 Communio, seu societas perpetua, libero arbitrio de rebus propriis disponendi opponitur.
- 5 Communionis perpetuæ pactum, vel gratiam, non obligat.
- 6 Lex fin. c. communi divid. & lex 11. tit. 10. part. 5. expendantur.
- 7 Communionis litigia, nullo præstantiori federe, quam divisionis, conquiescunt.
- 8 Jus pascendi individuum est, quoad servitutum? sed quoad commoditatem, divisionem recipit.
- 9 Referuntur Doctores, qui observant communitatem pascui omni tempore separari posse, & divisionem recipere.
- 10 Communitas pascui separari non debet, nec potest peti divisio si jure servitutis fuerit communitas legitime præscripta, vel sententia (quæ transverit in rem judicatam) approbata fuerit.
- 11 Rei judicate auctoritas maxima est.
- 12 Pascui divisio faciendum non est, si ex ea damnum grave, vel inæqualitas maxima partibus resultat.
- 13 Pascui divisio quomodo faciendum, &

quis modus in ea servandus, ubi an ad personas incolarum: an verò ad numerum pecudum, vel gregum; an verò ad possessiones, & prædia attendi debeat, discutitur.

14 Constituitur duplex casus in divisione pascui: alter cum fit divisio inter dominum sylva, nemoris, aut termini, & eos qui communitatem habent: alter verò quando fit inter consocios, & resolvitur questio; & numero 15.

16 Pascui divisione facta inter vicinos, seu consocios, utrum debeat laudemium? remissive.

1 CUM frequenter communio sit mater discordiæ, & continua ac importuna jurgia soleat excitare, ut docet Gloss. in l. vetustissimam, verbo, ex communiione, C. de iure domini impet. & facit tex. in l. cum pater, §. dulcissimis, de leg. 2. & in cap. 1. de parochis, docet Speculator, titulo, de iudiciis, §. sequitur, videre, versic. Scias ergo, & multa incommoda adferre consociis soleat, l. si non fortem, §. si centum, ff. de conditione indeb. Decius in l. 4. §. Cato, nam. 154. ff. de verbor. oblig. & ibi Socin. num. 218. Lucas de Penna in l. quemadmodum, C. de agricolis, & censit. lib. 11. vers. Centesimo vigesimo nono; passim oppida quæ habent compascua communia, sive pacto, sive iure servitutis, consuetudine immemoriali, & alio quovis titulo, eorum divisionem petere sollicitant, & à communiione discedere cupiunt.

2 Quapropter an hujus divisionis petitio, juri sit consona, & quomodo sit faciendâ? non erit abs re, nec ab instituto meo alienum, breviter examinare.

3 Et pro affirmativa parte, quòd hæc divisio jure optimo, & peti, & fieri debeat; illud primo loco perpendi potest, quòd nullus in communiione perpetuò stare cogitur, præsertim si ex ea damnum sibi resulet, l. in hoc iudicio, §. si conveniat, ff. communi divid. l. nulla societas, ff. pro socio, §. manet, Instit. de societate. Quia per hujusmodi societatem, sive communiionem perpetuò duraturam, adimeretur liberum arbitrium, quòd est contra bonos mores, ut argumento l. penultima, ff. de pactis, l. cum duobus, §. idem respondit, ff. pro socio, & ibi Glo. Palacios Rubios in re-

petitione rubrica, de donat. inter: §. 54. num. 4. l. nemo exterius, C. de Iudais; observat Aimon Craveta cons. 217. numer. 2.

Unde, nec valere pactum communiionis perpetuæ, nec gravamen à testatore inunctum, pluribus fundamentis firmat Curtius Junior consil. 111. numer. 1. Menchaca de success. creatione, §. 7. num. 1. Baldus in l. 4. in principio, notabili 2. per tex. ibi, ff. de conditionibus instit. Greg. Lop. in l. 10. tit. 10. part. 5. glos. 1. versic. secundo limita, Gutierrez de juramento confirmatorio, 1. p. cap. 58. num. 2. cum sequentibus, qui an hoc procedat in communiione perpetua jurata examinat. Quinimo non valere communiionem perpetuam terminorum comprobat mirabile consilium 48. Cornei volumine 3. Chassaneus in consuetud. Burg. tit. des fiefs §. 6. n. 17. fol. mibi 116.

Secundò, pro hac parte aridè videtur tex. in l. fin. C. communi divid. & in l. 11. tit. 10. part. 5. ex quibus iuribus deducitur, habentem rem communem cum aliis, posse petere divisionem; & hæc divisio non minus in usu, & servitute competit, quàm in aliis rebus, l. item quamvis, §. si usus, ff. communi divid.

Tertiò, quia (ut supra, in principio & capituli, observavimus) semper ex communiione oriuntur litigia, quæ nullo alio præstantiori, quàm divisionis fædere conquiescunt; ut docet textus in l. æquissimum, ff. de usufructu, & inde Genesis cap. 13. pastores Abraham, & Loth plura jurgia excitabant super pascuo, & ideo fuit facta divisio, ut patet ibi: Unde facta est rixa inter pastores gregum Abraham, & Loth. & ibi: Dixit ergo Abraham ad Loth: Ne quæso sit iurgium inter me, & te, & inter pastores meos, & pastores tuos. Ecce universa terra coram te: recede à me obsecro, si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si in dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. unde D. Ambros. lib. de Abrah. cap. 3. ait: Divide, ut potius maneat amicitia; indivisa domus duos non sustinet.

Quartò, quia licet jus pascendi sit individuum, & cum partes non habeat, divisionem non recipiat, l. usus pars, ff. de usu, & habitatione, docet Alciacus libr. 1. Paradoxorum, cap. 17. latè Bart. in l. stipulationes non dividuntur, oppositione 2. & in q. 4. ubi communiter

Doctores

Doctores, ff. de verbor. obligat. adeo quod licet multiplicentur personæ, adhuc idem omnibus debetur usus, ut per Bart. in l. 4. §. Cato, quest. 6. de verbor. oblig. & conducunt in proposito, quæ tradit Cæpola de servit. rusticor. præd. cap. 9. numer. 2. & num. 38. in principio, tamen licet ipsa servitus individua sit; commoditas ejus divisionem recipit, argumento textus in l. communi dividendo, §. cum de usufructu, ff. communi divid.

9 Quibus & aliis fundamentis hanc partem verissimam esse docent Abb. in in cap. dilecti, de arbitr. Cæpola de servit. rusticor. præd. cap. 9. num. 38. Avendanus in capitibus prætorum, cap. 4. numer. 21. Thesaurus decis. Pedemontana 71. Gutierrez de juramento confirmatorio, 1. part. dict. capit. 58. numer. 5. Escobar in tractatu de ratiocinis, computatione 7. & ex eisdem rationibus idem jus erit observandum inter privatos, qui in defensis, nemoribus, & quibuscunque pascuis communitatem habent, ut docent Albericus in l. testatrix, §. 1. ff. si servitus vindicetur, qui scribit, illos, qui minorem quantitatem pecudum habent, posse agere actione communi dividendo, ut unicuique sua portio assignetur, Calcanus cons. 34. num. 6. Craveta consil. 60. numero tertio, Gutierrez & Avendan. ubi supra, Quod procedit, etiam si à tempore immemoriali communiione coita sit; ut tradunt supra relati.

10 Sed hoc intelligendum puto, nisi in vim servitutis communitas ista præscripta esset: tunc enim quis inficiabitur, præscriptionis intuitu, acquiri firmiter posse, communiionis perpetuæ jus; cum jura omnia huic præscriptioni non resistant: & immemorialis, validiorem titulum (quam excogitari possit) supponat, ut latè diximus supra, capit. 17. & capit. 18. & conducunt tradita per Surdum decisionem 236. in principio. Vel etiam si communitas ista per sententiam (quæ transiverit in rem judicatam) fuerit legitime approbata, & decisa: nam isto in casu, amplius de jure communitatis inquiri, seu controversi non potest, propter rei judicatæ autoritatem, ut in l. singulis 6. ff. de exceptione rei judicatæ, l. terminato, C. de fructibus, & litium expensis, ibi: Post absolutum enim, dimissumque iudicium, nefas

est litem alteram consurgere ex litis primæ materia: advertit Jacobus Cujacius in paratitl. Digest. tit. de exceptione rei judicatæ; num. 2. Apud omnes gentes semper obtinuisse, ne sapius eadem de re agatur, etiam si per injuriam ante iudicatum sit, sed queratur tantum, an iudicatum sit. Petrus Pechius tract. de iure fistendi, capit. 1. numer. 1. Franciscus Polit. libro 5. Hist. Roman. capit. 16. ubi ex Apuleio, lib. 1. Florid. ita resolvit: Ultima verò sententia probata, instar oraculi nullo modo mutari poterat, & conducunt notabilia verba, quæ rescriptis Theodoricus Gothorum Rex, apud, Aurelium Cassiod. virum consularem, lib. 1. variar. capit. 5. ibi: In immensum trahi non decet finita litigia: quæ enim dabitur discordantibus? pax; si nec legitimis sententiis acquiescitur? unus enim inter procellas humanas, portus inconstructus est: quem si homines servida voluntate prætereunt, in undosis jurgiis semper errabunt, &c. Petrus Gregor. 3. part. syntagmatum juris, lib. 50. capit. 1. numer. 35. ibi: Et Cicero refert, olim Præsides de rebus judicatis denegasse actiones; & extrema impudentia esse iudicata labefactare conari; rerumque iudicarum infirmationes, civitatum afflictarum, perditis jam rebus, extremos exitus, Herod. libr. singulari, de origine, & auctoritate iudiciorum, pag. 7. ad finem, & pag. 8. in principio, ibi: Non tam interest ejus, qui vicit, sententiam non rescindi, quàm publice esse aliquem litium finem, & magistratum utrumque aliter fecisse, perpetuò atamen existimari rectè, & ordine iudicasse: & ibi: Quia tunc non tam leduntur utilitates singulorum, quàm jura, & leges, capite, & auctoritate minuantur.

Hæc autem divisio, communitatis que dissolutio non erit admittenda, nec jure probatur, quando alicui partium esset damnosa, ex eaque inæqualitas resuleret, ut advertit Marth. de afflict. in constitut. Regni Sicilia, rubrica 37. cap. 1. n. 10. lib. 3. ut putà, quia fieret divisio plurium partium, & essent aliquæ partes, adeo minimæ sterites, & infœcundæ, quod amitteretur usufructus, vel emolumentum, divisione earum facta, & alteri ex consociis portione adjudicata. Vel si defensa, cujus sectio, seu partitio petitur; habet aliquam sui partem, cæteris uberio-

N

rem, & præstantiorem (hoc est) melioris pascui vel aquæ; vel fortè deteriori, in qua parte non ita commodè, & æqua lance possit omnibus fociis provideri, & adjudicari, quod suum est, respectu partis, & juris, quod habent in toto pascuo, prato, vel defensa, vel quotiescunque ob alias causas esset incommoda divisio, ut rectè perpendit Guttier. *ubi supra*, n. 6. & prius observaverat Avendan. d. c. 4. n. 12.

13 Sed quis modus in hac pascui divisione sit observandus, & habendus? passim controversi solet, & in hujus rei assertionem, Doctores ancipiter procedunt. Alij enim divisionem metiuntur, habito respectu ad personas, & incolarum cujuslibet oppidi capita; pro quo facit, quod jus pascendi, est servitus personalis, ut opinatur Castrens. *consil.* 113. num. 3. *libr.* 2. Idque argumento text. in l. *quærebatur*, cum l. *sequenti*, ff. *ad legem Falcidiam*. Alij verò non ad numerum personarum, sed pecorum, & armentorum respiciunt: moti doctrina Alberici in l. *usus pars*, ff. *de usu*, & *habitatione*, ubi observat, quod si pascui usus duobus sit legatus, quod sufficit decem equis; & alter ex legatariis habeat tres, alter verò habeat septem: tali modo pascui divisio fieri debet, ut unus habeat tres partes, alter verò septem. Alij verò contra putant, nam ad prædia, & possessiones incolarum attendi debere arbitrantur, ex regul. l. *testatrix*, §. *fin.* ff. *si servitus vendic. l. Imperatores*, ff. *de servitut. rustic.* & facit text. in l. *pecoris*, cum sequenti, ff. *illo tit.* Et facit jus pascendi, esse servitutem realem, ex veriori sententia, (ut suo loco firmavimus) unde pascua pro rata prædiorum partiiri debere, docet Calcanicus *consil.* 34. col. 3. Franciscus Marcus *decis.* 223. Cravera *consil.* 154.

Verum hac Interpretum varietate 14 explosa, ni me proprium decipit iudicium, utique reor, pro vera & secura hujus rei decisione, discrimen esse constituendum. Nam aut contenditur de divisione faciendâ inter dominos communes, sylvæ, nemoris, vel prati, qui communitatem habent, non in usu pascui, sed etiam in proprietate terræ: & hoc casu divisio fit æquis partibus adjudicata medietate uni, & altera residua alteri, nec habetur respectus ad numerum civium vicinorum, vel pe-

corum, nec ad possessiones, vel prædia, ut probat text. in *dict. l. Imperatores*, vers. *nisi*, ff. *de servit. rustic.* & facit doctrina Alberici in *dict. l. usus pars*, num. 4. in *fine*, ubi inquit, quòd quando pascuum legatur duobus, & alter habet decem equos, alter verò centum, æqualiter inter eos dividi debet: & quia de natura divisionis est, ut æqualitas servetur, l. *etiam partis*, ff. *de usufructu*, & ita est intelligenda *decisio Thesauri* 72. & procedunt, quæ tradit Guttier. *ubi supra*, qui pluries in Senatu Regio ita decisum fuisse affirmat. Et apud quam villam resideat proprietas compascui, & pro qua præsumptio domini sit, suo loco differemus. Aut contenditur, & divisionis lis agitur, inter consocios, quorum aliquis dominium, & proprietatem privativi termini compascui habet, ceteri verò communitatem tantum in usu pascendi; & hoc casu si possibile est, tali modo fiet divisio, & tanta pars termini compascui assignabitur, ut licet distinctus, & separatus non fiat deterior usus; sed tanti emolumenti, & commoditatis sit, sicut antea; & in summa, Iudex prudens arbitrabitur, considerata vicinorum turba, pecorum suorum indigentia, consuetudine terræ, & possessionum cultura; ut cum Bertrando *consil.* 37. *lib.* 1. *consil.* 75. n. 15. *libr.* 2. *consil.* 1. col. 2. *lib.* 3. Afflict. Avend. Covarr. tradit Menoch. *dict. casu* 245. num. 14. & novissimè Costa omnino videndus de *portione rata*, q. 159. per totam, Gratianus tom. 1. *disp. Forens. cap.* 170. num. 29. & sequenti, Thesaurus d. *decis.* 72. Et an quando divisio Pascui fit inter vicinos de populo, debeatur laudemium? disputant eleganter Gaspar Anton. Thesaur. q. *Forens.* 120. *lib.* 3.

CAPUT XXIII.

Si alicui oppido pascui jus concessum fuerit, quo tempore duret? & oppido desolato, ad quem pertineant pascua? & quid, si iterum tale oppidum populetur.

SUMMARIUM.

1 Perpenditur pro decisione thematis hujus capituli, text. in l. si usufructus, ff. de usufructu legat. l. 26. tit. 31. par. 3. 2 Diversum

Caput XXI.

- 2 Diversum est, concedere alicui jus fruendi, vel fructus ipsos.
- 3 Concessio juris pascendi facta alicui oppido, utrum perpetua debeat reputari.
- 4 Populus nunquam moritur, & semper censetur unus, & idem; cujus rei traduntur varia exempla.
- 5 Universitas qualibet, est corpus fictum.
- 6 Sententia lata contra cives alicujus loci, nocet sequentibus, etsi non sint eorum heredes.
- 7 In iure pascendi semper consideratur usufructus: est tamen causalis, non formalis.
- 8 Concessio juris pascendi verba debent semper attendi.
- 9 Concessio facta, videntur comprehendi, & venire ea omnia quæ concedens in re concessa habebat.
- 10 Oppido desolato, pascua ejus ad quem pertineant, & cui applicari debeant? & n. 11. constituuntur pro declaratione questionis, tres casus.
- 12 Expenditur Gregor. Lopez doctrina in l. 26. titulo 31. partita 3.
- 13 Bona vacantia regulariter ad Regem nostrum spectant.
- 14 L. 4. tit. 6. lib. 7. novæ Recop. expenditur, & n. 15. & n. 16. & 17.
- 18 Proponitur tertius casus distinctionis.
- 19 Si villa aut oppidum desolatum, iterum populetur, utrum pascua quæ habebat, quasi postliminio recuperet? disputandum proponitur.
- 20 Castrum dirutum, utrum bona vel privilegia omittat omnino.
- 21 Populus propter gentem consideratur.
- 22 Oppido penitus diruto, si vicini in alio loco edificaverint, vel habitationem suam transfererint, utrum pascua pristini loci diruti conservent.

1 CVM jus pascendi in emolumento, vel usufructu herbæ consistat, veram hujus capituli in primo ejus dubio resolutionem aperire videtur Caius in l. si usufructus municipibus 8. ff. de usufructu legat. ibi: Si usufructus, municipibus legatus fuerit, queritur quo usque in eo usufructu tuendi sint? nam si quis eos perpetuò tueatur, nulla utilitas erit nude proprietatis, semper abcedente usufructu; unde centum annos observandos esse constat, qui finis vite longissimus est, & in l. an usufructus 63. ff. de usufructu, & de jure Regio consonat lex 26. tit. 31. par. 3. pro quorum iurium intellectu, & exornatione, videndi sunt Parisius *consil.* 74. num. 85. cum

sequenti, lib. 3. Ruinus *consil.* 143. sub num. 11. lib. 4. Hippolytus Riminaldus *consil.* 219. à n. 11. Pancirolus *consil.* 20. num. 135. per totum, Peregrinus de fidei commissis, art. 29. num. 11. Covarr. *lib.* 3. variarum, cap. 9. num. 10. Dominus Joannes del Castillo de usufructu, c. 61. à numer. 19. & doctissimus Pichardus in §. finitur, n. 7. *Instit. de usufructu*.

Verum licet prima facie jura supra aducta nostri dubij resolutioni aridere videantur: re tamen profundius pensata, intentioni nostræ radicibus non respondent. Si quidem illa jura tantummodò loquuntur, & procedunt, quando aliquod jus per viam usufructus formalis, fuerit relictum civitati, aut oppido, & concessum; ut ex eorum serie, & ratione decisionis apertè colligitur. Cùm tamen diversum sit jus fruendi concedi, vel ipsum usufructum, ut contendit Tiber. Decian. *respons.* 22. n. 36. vol. 1.

Verum, quia jus pascendi, quoad proprietatem potest concedi, constitui, vel assignari, pacto, privilegio, vel legato, municipibus, vel incolis alicujus villæ, seu oppidi; tunc talis concessio perpetua debet reputari, & per omne ævum consistere, l. forma, §. quamquam, ff. de censibus, l. 2. ff. de rebus dubiis, Romanus in l. maritum, ff. soluto matrimonio, Emmanuel Rodriguez tom. 1. *ques. regul. quest.* 26. art. 1. versicul. & hoc confirmatur, & in casu legis, civitatibus, 90. ff. de legatis 1. & legis, Lucius, §. civibus, ff. de legatis 2. tradit la. Menoch. de *presumpt.* *libr.* 4. *presumptione* 111. & 112. Petrus de Vbaldis in *titul. de collectis*, Cancericus omnino videndus, tomo 3. *variarum*, c. 13. de *iuribus castrorum*, ex num. 378. Casanate *consil.* 44. num. 19. quia oppidum, vel villa, nunquam moritur, ut in l. proponebatur, ff. de iudiciis: nam eadem legio dicitur, & si omnes ejus milites mutantur, vel intereant, & alij loco illorum subrogentur; & idem dicitur populus licet deficiant omnes, qui ab hinc centum annis erant; exornat Niconic. in rubrica, ff. de operis novi oper. nuntiatione, à num. 14. quemadmodum, idem Collegium, & si mutantur Collegæ, Mandosius *consilio* 91. num. 5. & num. 8. & eadem Ecclesia, Clericis mortuis, & aliis succedentibus; Alvarotus in cap. 1. §. 1. num. 1. ad finem, de